

ADVIES 2304

Advies lokale jeugdinfrastructuur

Datum: 29 maart 2023

Voorzitter: Amir Bachrouri

Aanwezigen: Anita Nyame, Ellen Volon, Fien Morren, Floren Muys, Franka Foré, Loredana Cremery, Lot De Kimpe, Lotus Li, Marnik De Bont, Michiel Van Hoof

1. Breng de staat van jeugdinfrastructuur in Vlaanderen driejaarlijks in kaart. 4
2. Werk een krachtig en duurzaam jeugdinfrastructuurbeleid uit. 5
3. Investeer sterk in jeugd(werk)infrastructuur. Maak die investeringen zo laagdrempelig mogelijk, zowel voor bovenlokale als voor lokale jeugd(werk)infrastructuur. 9
4. Bouw een aanspreekpunt jeugdinfrastructuur uit dat jeugdwerk ondersteunt in het (ver)bouwen van jeugdinfrastructuur zowel juridisch als in ontwerp en (ver)bouwmogelijkheden. 13
5. Geef jeugd(werk) de nodige capaciteit en fysieke ruimte om zich aan te passen aan het groeiende aantal kinderen en jongeren in de samenleving. 14
6. Geef jeugdwerk de nodige ondersteuning om slim met energie om te gaan en investeer in gezamenlijke hernieuwbare energieprojecten waar het jeugdwerk deel van uitmaakt. 18
7. Zorg voor duidelijke regelgeving, minder regels en minder administratie voor jeugdinfrastructuur. 19

De Vlaamse Jeugd Raad, in vergadering op 29 maart 2023, onder voorzitterschap van Amir Bachrouri, en met bovenvermelde aanwezigen, adviseert unaniem het volgende:

Situering

Kinderen en jongeren hebben plek nodig om jong te kunnen zijn. Plekken waar ze kunnen leren, kunnen leven, kunnen spelen en kunnen organiseren. Voor, door en met jongeren, in een organisatie, alleen of gewoon met een groep. Dit advies gaat in op de tekorten, noden en kansen binnen jeugdinfrastructuur in de brede zin.

We begrijpen onder jeuginfrastructuur alle plekken waar kinderen spelen en elkaar ontmoeten in hun vrije tijd onder één dak. Men denkt daarbij snel aan jeugdwerkinfrastructuur voor georganiseerd jeugdwerk zoals jeugdlokalen, jeugdhuizen, jeugdlogies¹ ... Maar we zien dat breder. Jeuginfrastructuur zijn ook de plekken in al hun diversiteit waarvan kinderen en jongeren die niet verbonden zijn aan een organisatie gebruikmaken én er vaak een tweede thuis vinden: jeugdcentra, repetitieruimtes, workshopplekken, vergaderzalen, fuiflocaties enz. In heel Vlaanderen maken zo wekelijks meer dan 1.000.000 kinderen en jongeren op meer dan 4000 locaties gebruik van jeuginfrastructuur.

Tijdens de coronapandemie werd dat heel zicht- en voelbaar voor duizenden kinderen en jongeren in ons dichtbebouwde en ruimtelijk versnipperde Vlaanderen en Brussel. Niet iedereen kon genieten van een tuin of eigen kamer om met vrienden te spelen of hen te ontmoeten. Het belang van jeugdruimte in de brede zin is belangrijker dan ooit gebleken, zowel in de openbare ruimte als bij kwaliteitsvolle jeuginfrastructuur.

Jeuginfrastructuur creëert identiteit, zorgt voor geborgenheid en sociaal weefsel, en via verhuur en de bijbehorende nodige organisatie ervan voor inkomsten en geleerde competenties. Het dient als uitvalsbasis voor jeugdwerkorganisaties en is het hart van hun activiteiten. Jeuginfrastructuur is bijgevolg cruciaal voor de bestaanszekerheid van het jeugdwerk. Op de site www.jeugdlokalen.be worden jeugdlokalen (te begrijpen in die brede jeuginfrastructuurbetekenis) door jeugdwerk in de gedragen visie² beschreven als volgt:

“Voor heel wat jeugdverenigingen is de zekerheid om nog vele jaren een eigen jeugdlokaal te hebben een bestaansvoorwaarde. Verenigingen moeten zeker zijn dat ze het lokaal lang genoeg kunnen blijven gebruiken, zodat zowel de huidige als volgende generatie leiding of bestuursleden zich kunnen focussen op hun kerntaak: jeugdwerk organiseren!

Een jeugdvereniging is veel meer dan een fabriek die allerlei activiteiten produceert. Het is een open huis dat kinderen en jongeren een stukje thuis tussen leeftijdgenoten wil aanbieden. Een jeugdlokaal dat op eender welk moment toegankelijk is, met zijn eigen sfeer, is onontbeerlijk om dat eigen nest te bieden.”

Die bestaansvoorwaarde staat voor heel wat kinderen, jongeren en hun organisaties onder druk. De afgelopen jaren stond jeuginfrastructuur op verschillende manieren onder hoogspanning.

Allereerst maken lokale besturen sinds 2014 een globaal meerjarenplan (MJP) op als onderdeel van de beheers- en beleidscyclus (BBC). Dat leidde tot de afschaffing van het jeugdbeleidsplan en de geormerkte middelen voor jeugd. In het jeugdbeleidsplan werden de visie en de ambities van lokale besturen neergeschreven om het jeugdwerk te ondersteunen en de investeringen in infrastructuur voor kinderen en jongeren. Met het wegvallen van dat instrument zijn **gemeenten niet meer verplicht om na te denken en in te zetten op jeuginfrastructuur**, of vallen de geplande investeringen onder een bredere begrotingspost. In combinatie met het gebrek aan duidelijke en transparante monitoring binnen jeuginfrastructuur en de huidige grote financiële uitdagingen voor lokale besturen dreigt het belang van investeren in jeuginfrastructuur dan ook volledig ondergraven te worden.

Het is moeilijk uitspraken te doen over de totale uitgaven binnen jeuginfrastructuur door lokale besturen omdat we die cijfers niet hebben, en sowieso bestaat er een enorme variatie in het belang dat lokale besturen aan jeuginfrastructuur hechten. Sommige lokale besturen investeerden hier dan ook in, andere niet, maar het totaalplaatje ziet er vandaag verre van rooskleurig uit. En garanties voor de toekomst zijn er al helemaal niet.

Jeugdorganisaties hebben zelf vaak een **beperkte financiële draagkracht** om de nodige investeringen in hun infrastructuur te voorzien. Daarnaast ondersteunt Vlaanderen via aanvullende investeringssubsidies, maar die zijn hoogdrempelig en bereiken vaak enkel jeugdwerk met bovenlokale werking. Bovendien bleken de noden veel hoger dan met het voorziene budget bereikt kan worden.

Daar komt bij dat **de kosten** om gebouwen te bouwen, te renoveren of te moderniseren de laatste jaren flink zijn opgelopen en dat we tegelijk meer en beter aangepaste jeuginfrastructuur nodig hebben. Door hogere participatie in jeugdorganisaties en demografische verschuivingen is de vraag naar die jeugdruimte groter dan ooit.

¹ Zie ook: Vlaamse Jeugd Raad, 2021, Advies Jeugdtoerisme – [Decreet jeugdverblijfcentra, hostels, ondersteuningsstructuren en vzw ADJ](#).

² Zie: <https://www.jeugdlokalen.be/visie>

De diversiteit in jeugdwerk en jeugdwerkactiviteiten vraagt ook **een grotere diversiteit in ruimte en plekken**. Exclusief gebruik van jeugdinfrastructuur staat onder druk door de stijgende beheerskosten. Dat maakt het voor gemeenten onmogelijk om voor elke vereniging een eigen lokaal te bouwen of te onderhouden. Ruimtes worden nog niet altijd ten volle benut. De transitie naar ruimte delen is volop aan de gang, maar dat kan niet overal de norm zijn. Ruimte delen heeft namelijk een grote impact op de eigenheid van jeugdwerkgroepen en de tevredenheid ten aanzien van hun ruimte. Ondertussen hebben ouders en opvoedingsverantwoordelijken ook meer verwachtingen en verkiezen ze jeugdorganisaties met propere, veilige en ruime jeugdlokalen.

We werden het afgelopen jaar, samen met de rest van de samenleving, geconfronteerd met **zeer hoge energiekosten**. Dat zette de uitdaging **naar meer duurzame infrastructuur**, al jaren een grote zorg binnen jeugdwerk vanuit onze ingebakken zorg voor onze aarde, op scherp. Het energieverbruik in alle jeugdgebouwen en de daarbij horende kosten stegen de voorbije jaren vaak heel sterk. Die stijgende energiekosten maken initiatieven kwetsbaar. Investerings voor energie-efficiëntie (isolatie, zuinige verwarming ...) en duurzaamheid (gebruik van materialen, asbestverwijdering ...) zijn cruciaal, om kosten in de toekomst lager te kunnen houden én onze jeugdwerksteen bij te dragen aan ons klimaat. Lokale besturen zijn op zoek naar manieren om lokale groepen hierin te ondersteunen (met middelen, advies, scans, groepsaankopen ...) maar de vragen zijn groot.

Daarnaast staat jeugdinfrastructuur nog **voor andere uitdagingen**. Zoals de strenger wordende regelgeving rond gebouwen. Of de evoluties in partnerschappen en historische overeenkomsten met de kerk waarbinnen evenredige en billijke kostenverdelingen gezocht moeten worden, ook voor broodnodige verbouwingen en energie-investeringen.

Ook **binnen het jeugdtoerisme** zijn de uitdagingen groot. Het nieuwe logiesdecreet verplicht de jeugdverblijven (en vooral het basisaanbod) om een forse inhaalbeweging te realiseren op het vlak van brandveiligheid. Daarnaast zorgen de stijgende energieprijzen ervoor dat verhuren tijdens de maanden oktober tot april vrijwel onbetaalbaar wordt in heel wat slecht geïsoleerde infrastructuur.

Kortom, **de transitie naar een klimaatneutrale samenleving en aangepaste gebouwen is dringend, maar moet wel zo gebeuren dat ook het jeugdwerk en zijn infrastructuur worden opgenomen in die transitiebeweging**. Daarvoor ligt momenteel geen visie of plan klaar. Sterker nog, zoals gezegd hebben we vandaag zelfs amper een zicht op de huidige stand van zaken van jeugdinfrastructuur. Momenteel bestaat er in Vlaanderen geen monitoringssysteem om de staat van jeugdinfrastructuur in kaart te brengen. De laatste onderzoeken naar (aspecten van) jeugdlokalen dateren uit 2003, 2009, 2010 en 2011 (lokalenonderzoek Chirojeugd Vlaanderen 2003, jeugdlokalenonderzoek van 2009, onderzoek 'Jeugdbewegingen in Vlaanderen'³ (2010), het onderzoek 'integrale toegankelijkheid van jeugdinfrastructuur' (2011) Departement Cultuur, Jeugd en Media en INTER). Het gaat dus om onderzoeken die meer dan tien jaar oud zijn.

Vanuit de nood aan meer actuele cijfers werkten KSA, KLJ, Scouts en Gidsen Vlaanderen, Chirojeugd Vlaanderen en FOS Open Scouting samen '**het lokalenonderzoek 2022**'⁴ uit. Dat onderzocht de staat van de jeugdlokalen en de tevredenheid van vrijwilligers en begeleiding over hun gebouwen bij hun lokale groepen in Brussel en Vlaanderen. In totaal nam een representatief aandeel, 928 van de 4000 jeugdbewegingen in Brussel en Vlaanderen, deel aan dit onderzoek. Ook Formaat hield een **praktijkgericht onderzoek 'Waar waren we gebleven? Open jeugdwerk na corona. (2021)**'⁵ dat de meest prioritaire werven in de nasleep van de coronacrisis blootlegt. We nemen ook hun aanbevelingen over open jeugdwerk (jeugdhuizen, jeugdcentra, jongerenontmoetingscentra ...) en hun infrastructuur, en de relatie met het lokale bestuur mee in de opmaak van dit advies. Uit dit onderzoek werd duidelijk dat het succes van een open jeugdwerkinitiatief vaak samenhangt met de aanwezigheid van een geschikte, kwaliteitsvolle infrastructuur. Ook voor initiatieven zonder een eigen, vaste plek is het van belang om (tijdelijk) gebruik te kunnen maken van een gebouw.

Aan de hand van al die signalen werd dit advies opgemaakt samen met de Beleidswerkgroep Jeugdinfrastructuur van De Ambrassade. We keken terug naar de ambities die we met het jeugdwerk formuleerden in 2020 ter voorbereiding

³ Departement CJM, 2010, [Jeugdbewegingen in Vlaanderen](#)

⁴ KSA, KLJ, Scouts en Gidsen Vlaanderen, Chirojeugd Vlaanderen en FOS Open Scouting, 2022, [Het lokalenonderzoek 2022](#)

⁵ Formaat, 2021, ['Waar waren we gebleven? Open jeugdwerk na corona.'](#)

van het Congres #Jeugdwerkwerkt⁶ van De Ambrassade, naar de nota's en adviezen die we bezorgden aan onze Vlaamse Regering en minister van Jeugd. Dit advies schreven we in nauw overleg met de commissie Jeugdwerk en werd besproken op een Inspiratiedag Jeugdinfrastructuur in maart 2023. We werkten samen met experts, beleidsmakers en jeugdwerkers en bedanken iedereen voor die samenwerking.

Advies

Breng de staat van jeugdinfrastructuur in Vlaanderen driejaarlijks in kaart.

“Door de muffe geur en het vocht in het lokaal blijft dat hangen in de kleren van leden. Ouders durven hierdoor niet altijd hun kinderen te laten komen naar activiteiten. Door de vochtigheid en het niet deftig kunnen opwarmen van ons lokaal komen kinderen vooral tijdens de winter niet naar de activiteit omdat dit soms om medische redenen niet kan (astma ...).”⁷

Er is op dit moment **geen structureel Vlaams jeugd(werk)infrastructuurbeleid** en bijgevolg geen visie op lange termijn. Wegens te weinig monitoring en onderzoek varen we zo goed als blind. Verschillende jeugdwerkorganisaties namen de voorbije maanden en jaren zelf het heft in handen om hun lokale jeugdorganisaties te bevragen. **Het lokalenonderzoek van de jeugdbewegingen en het corona-impactonderzoek van Formaat brachten de staat van jeugdinfrastructuur na meer dan tien jaar in kaart** en geven een duidelijk signaal: het gaat niet goed met de jeugdinfrastructuur in Vlaanderen en Brussel.

Tevredenheid Lokalen 2009	Tevredenheid Lokalen 2022*
<ul style="list-style-type: none">• 144 groepen• Tevredenheid lokalen: 3.90/5	<ul style="list-style-type: none">• 587 groepen• Tevredenheid lokalen: 3.24/5

*Lokalenonderzoek 2022

Het kan wel niet de bedoeling zijn dat de jeugdwerkorganisaties steeds **afhankelijk zijn van eigen middelen en inspanningen om te weten te komen wat de staat van de jeugd(werk)infrastructuur is in Vlaanderen**. Bovendien ontbreekt op die manier ook de helikopterblik die broodnodig is om een kwalitatief jeugdinfrastructuurbeleid te ontwikkelen.

Een terugkerende monitoring in nauwe samenwerking met de jeugdwerkorganisaties is voor de minstens 4000 jeugdlokalen cruciaal om de situatie van jeugdinfrastructuur in Vlaanderen op te volgen en te verbeteren. Monitoring laat toe bepaalde problematieken op te sporen en gericht aan te pakken met de instrumenten die de Vlaamse overheid heeft. Op basis van een kwalitatieve meting en degelijk onderzoek kan Vlaanderen, samen met jeugdwerkorganisaties en lokale besturen, een duurzame langetermijnvisie uitbouwen op kwalitatieve jeugd(werk)infrastructuur.

De verschillende **online tools die er al zijn** kunnen worden gebruikt om duidelijke informatie over jeugd(werk)infrastructuur te verzamelen en ter beschikking te stellen (van jeugdwerkorganisaties, lokale groepen, ouders, jongeren...). Zo nam het Departement Jeugd in 2021 de website en **databank Jeugdmaps** over van Mediaraven en De Ambrassade. Die databank met data rond jeugdwerkorganisaties, jeugdruimte en jeugdlokalen wordt jaarlijks geüpdatet door het jeugdwerk en de gemeenten en kan versneld ingezet worden voor dataverzameling en -analyse rond jeugdlokalen. We spreken in dit advies over minstens 4000 locaties omdat we de exacte cijfers niet hebben: er zijn 4000 locaties geregistreerd in de huidige databank Jeugdmaps, maar we weten dat er in de praktijk nog een pak meer bestaan (vb. jeugdlogies). Dat is tekenend voor de huidige monitoring en illustreert dus onze vraag naar sterke dataverzameling

⁶ De Ambrassade, 2023, [Congres Jeugdwerkwerkt](#)

⁷ KSA, KLJ, Scouts en Gidsen Vlaanderen, Chirojeugd Vlaanderen en FOS Open Scouting, 2022, [Het lokalenonderzoek 2022](#)

én analyse. Het 'bekende' aantal gebouwen is in de praktijk maar een fractie van de gebouwen waar kinderen, jongeren en hun organisaties gebruik van maken.

Die data-analyse moet de Vlaamse overheid ondersteunen om bij te sturen in haar beleid. Binnenkort wordt ook het **digitaal Verenigingsloket** gelanceerd. We kijken mee uit naar hoe ook via die tool bruikbare informatie over jeugdinfrastructuur kan worden verzameld. We benadrukken daarbij dat de administratieve druk op lokale jeugdverenigingen zo minimaal mogelijk moet blijven.

De Vlaamse overheid moet daarvoor samenwerken met de jeugdwerkorganisaties om te bepalen welke gegevens nodig zijn om een duurzaam beleid te ontwikkelen. Dat kan gaan over de staat van de infrastructuur zelf, alsook van de omgeving van het gebouw. Daarnaast is een **samenwerking met gemeenten nodig** zodat het ook voor lokaal infrastructuurbeleid loont om data bij te houden – in beide richtingen dus. Jeugdmaps brengt bijvoorbeeld wel de jeugd(werk)plekken in kaart, maar zegt niets over de staat van het gebouw, over het eigenaarschap enzovoort. Het zijn nochtans die gegevens die nodig zijn om een échte 'staat van de Vlaamse jeugdinfrastructuur' op te maken.

Wij vragen aan de Vlaamse overheid:

- **Investeer driejaarlijks in de monitoring van jeugdlokalen. Haal daarvoor cijfers uit Jeugdmaps, het Verenigingsloket, EnergielD, bevestigingen van lokale besturen, de meerjarenplannen van lokale besturen ...** Stem bovenstaande zaken goed op elkaar af om administratieve druk te verlagen.
- **Betrek het jeugdwerk en de lokale besturen** bij het bepalen van de data die dergelijke monitoring vraagt, zodat er een maximale return aan bruikbare informatie is voor zowel de overheid als voor lokale besturen én het jeugdwerk.
- **Zorg voor een online tool** die monitoring van infrastructuur koppelt aan het Verenigingsloket, met een minimale belasting voor jeugdwerkgroepen en lokale besturen.
- **Analyseer de conclusies uit die data, voed hiermee het Vlaamse jeugdinfrastructuurbeleid, over legislatures heen.** Stel driejaarlijks een stand van zaken voor over de staat van (lokale) jeugd(werk)infrastructuur in Vlaanderen.

Werk een krachtig en duurzaam jeugdinfrastructuurbeleid uit.

Vlaamse erkenning van jeugdinfrastructuur

Jeugdinfrastructuur is levensbelangrijk voor het jeugdwerk en dat zal altijd zo blijven. In een tijd waarin ernstige ambities worden gesteld op het vlak van energiezuinigheid en waarin de minimumkwaliteit van gebouwen als maatstaf gezien wordt voor de kwaliteit van je werking, kan het jeugdwerk niet achterblijven. In vergelijking met de sectoren onderwijs en toerisme is er **geen structurele sectorale en transversale ondersteuning voor jeugdinfrastructuur.**

En dat zie je ook in de cijfers. Uit vergelijkend onderzoek tussen 2009 en 2022⁸ blijkt onder andere dat:

- **“Onze lokalen zijn ruim genoeg in verhouding tot het aantal leden”** → significante verslechtering
- **“Er is voldoende vrije ruimte in de onmiddellijke omgeving van het lokaal om veilig en ongestoord te kunnen spelen”** → significante verslechtering
- **“De elektriciteit in onze lokalen is degelijk en veilig”** → stabiel (vreemd dat hier geen evolutie in te zien is op 13 jaar tijd)
- **“De toiletten aan onze lokalen functioneren goed en zijn hygiënisch”** → stabiel
- **“Onze lokalen zijn in orde met de brandveiligheid”** → stabiel

⁸ KSA, KLJ, Scouts en Gidsen Vlaanderen, Chirojeugd Vlaanderen en FOS Open Scouting, 2022, [Het lokalenonderzoek 2022](#)

- **“Onze lokalen zijn voldoende geïsoleerd om tocht en vocht buiten te houden”**
→ stabiel (maar normen zijn verstrengd, dus eigenlijk ook hier achteruitgang)

Conclusie: Er is in 13 jaar tijd weinig of geen vooruitgang geboekt in de kwaliteit van jeugdinfrastructuur. In tegendeel: door de verstrenging van de normen **gaat jeugdinfrastructuur in Vlaanderen er zelfs op achteruit.**

Ook in het **verenigingsleven bij volwassenen werden dezelfde noden vastgesteld** in de recente bevraging van Beweging.net ‘Geef ons ruimte’⁹. Enkele opvallende cijfers uit het onderzoek:

- 1 op de 4 vindt moeilijk een (betaalbare) ruimte in de nabije omgeving voor hun activiteiten.
- 1 op de 3 geeft aan dat ruimtes voor grotere evenementen in de omgeving te duur zijn.
- Meer dan de helft van de respondenten beschikt niet over een eigen lokaal en moet dus op zoek naar een accommodatie. Die zoektocht wordt steeds moeilijker.
- Minder dan de helft van de vrijwilligers met een eigen lokaal verkrijgt dat via de gemeente.
- Geschikte mensen vinden om eigen ruimtes te beheren blijft een uitdaging.
- Tot slot is 20 procent van de bevrageden onzeker over de toekomst van hun locatie.

De noden van het brede verenigingsleven en van kinderen en jongeren zijn gigantisch, de agenda is duidelijk. **Het wordt dus tijd dat de meer dan 4000 jeugdgebouwen, net als onze 4000 scholen en hun gebouwen, gezien worden als een belangrijk deel van ons patrimonium dat een duurzame investering waard is.** Meer dan een miljoen kinderen en jongeren in Vlaanderen komen op die plekken spelen, muziek maken, sporten, ze gaan er uit en ontmoeten elkaar. Net door die diversiteit aan plekken en gebruiksfuncties zijn de verenigde krachten van verschillende beleidsdomeinen nodig en moet de Vlaamse overheid dus **transversaal investeren in jeugdinfrastructuur**. Want investeren in jeugdinfrastructuur, komt ook Welzijn (plekken voor laagdrempelige hulpverlening voor jongeren), Onderwijs (gedeelde schoolinfrastructuur), Sport (bewegingsvriendelijke buitenruimte bij jeugdlokalen), Energie en Klimaat (energie-efficiënte gebouwen met waterrecuperatie en circulair materiaalgebruik), ... ten goede.

Dat vraagt meer dan een eenmalig masterplan¹⁰, dat vraagt een **structureel Vlaams jeugdinfrastructuurbeleid dat de visie en ambities uitzet voor de komende jaren, over legislaturen heen**. Een infrastructuurbeleid dat ook lokaal samen met het jeugdwerk wordt vertaald in langetermijnplannen, investeringen en ondersteuning.

“Leg een meerjarenplan jeugdinfrastructuur op als verplichting aan alle lokale besturen. Als dit enkel een voorwaarde is voor subsidies, dan loop je het risico dat kleine gemeenten terug achter blijven.”

Jelle Stragier, expert jeugdinfrastructuur stad Kortrijk.

Wij vragen aan de Vlaamse overheid:

- **Werk een structureel en transversaal Vlaams jeugdinfrastructuurbeleid uit** dat inspeelt op de diverse noden van zowel bovenlokale als lokale jeugdinfrastructuur, over de legislaturen heen.
- **Definieer samen met het jeugdwerk** een langetermijnvisie over jeugd(werk)infrastructuur en wat de opdracht en ambities zijn van de Vlaamse overheid om jeugdinfrastructuur te ondersteunen, op de verschillende beleidsniveaus.
- **Werk integraal en transversaal samen:**
 - Werk een visie op jeugdinfrastructuur uit over beleidsdomeinen heen, die kan dienen als basis voor investeringen uit die beleidsdomeinen.
 - Geef bij subsidiëring voorrang aan projecten die doelstellingen uit verschillende beleidsdomeinen combineren. Zet overheidsgeld in waar de return voor de gemeenschap het grootst is:

⁹ Beweging.net, 2022, Bevraging [Geef ons Ruimte](#)

¹⁰ Cf. Masterplan Scholenbouw 2.0, dat in deze regeerperiode werd vastgelegd. Meer uitleg in [dit artikel](#).

- a. Ook wanneer enthousiaste initiators van projecten verschillende subsidies van meerdere overheden (steden, gemeenten, provincies, Vlaamse overheid ...) samenleggen en gebruiken als cofinanciering, moet dat gezien worden als een pluspunt en een sterkte in het dossier.
 - b. Je kunt dergelijke breed opgestelde dossiers stimuleren via een voorrangsprincipe bij alle beleidsdomeinen. Daarvoor is wel een afstemming van de timing van de verschillende subsidies nodig. Dat voorrangsprincipe kan het best in een besluit van de Vlaamse Regering worden gegoten.
- **Leg een meerjarenplan jeuginfrastructuur op als verplichting aan alle lokale besturen.** Leg vast wat zo'n meerjarenplan moet bevatten. Als dit enkel een voorwaarde is voor subsidies, dan loop je het risico dat kleine gemeenten terug achter blijven.

Lokale uitdagingen

In 2015 werden de geormerkte middelen die Vlaanderen aan lokale overheden gaf om 'specifiek' jeugdbeleid te voeren opgenomen in het gemeentefonds. Sinds dat moment zijn er geen geormerkte middelen meer voor jeugdbeleid en stuurt de Vlaamse overheid ook niet langer aan op 'de prioritaire' thema's waar lokaal jeugd(werk)beleid moet op inzetten. In de jaren voordien waren jeuginfrastructuur en brandveiligheid niet toevallig belangrijke prioriteiten. Door de autonomie voor de verdeling van middelen nu bij lokale besturen te leggen, worden **de structurele middelen voor het jeugdwerk en zijn lokalen amper gegarandeerd**. Dat heeft, afhankelijk van de keuzes van het lokale bestuur, vandaag uiteraard heel wat impact op de jeuginfrastructuur.

Uit het jeugdlokalenonderzoek besluiten we dat lokale jeugdverenigingen massaal lijden onder het feit dat de **basisvoorzieningen van hun gebouw niet in orde zijn**. Denk hierbij aan niet-kwalitatief sanitair, schimmel in het gebouw, gebrek aan centrale verwarming of onvoldoende isolatie waardoor wind en koude erg aanwezig zijn. Die problemen openen de deuren voor ziektes, hoge energiefacturen en vandalisme. De veiligheid en gezondheid van kinderen en jongeren komen op deze plekken dagelijks in gevaar.

“Wij hebben momenteel een ledenstop bij bepaalde groepen omdat het lokaal de capaciteit van die leeftijdsgroep niet kan trekken wanneer wij binnen willen/moeten spelen. Er is geen warm water, daarom gebruiken we een waterkoker. Het sanitair blijft lekken ondanks het steeds opnieuw herstellen van dit probleem. Er is ooit al eens een stuk vloer omhoog gekomen, de oorzaak hiervan is niet geweten. Het kan stijgend vocht zijn of iets met een leiding die ondergronds is gesprongen ...”¹¹

Uit de cijfers van het lokalenonderzoek van de jeugdbewegingen in 2022 en de vergelijking met het lokalenonderzoek van 2009 moeten we besluiten dat de meerderheid van de lokale groepen de inspanningen, investeringen en ondersteuning van hun lokaal bestuur de voorbije dertien jaar als onvoldoende categoriseert of aan die inspanningen twijfelt:

"In onze gemeente wordt er een goed lokalenbeleid gevoerd" ¹²
9,46% --> Helemaal niet akkoord
20,36% --> Niet akkoord
34,46% --> Twijfel
29,46% --> Akkoord
6,25% --> Helemaal akkoord

En toch moeten lokale besturen **een regierol blijven hebben**. Zij kennen de lokale situatie het best. Het is daarom de **opdracht van elk lokaal bestuur om een visie op jeuginfrastructuur te ontwikkelen en hun (jeugd)infrastructuur onder de loep te nemen** en na te gaan welke werken hoogdringend zijn, welke niet. De voordelen van zo een

¹¹ KSA, KLJ, Scouts en Gidsen Vlaanderen, Chirojeugd Vlaanderen en FOS Open Scouting, 2022, [Het lokalenonderzoek 2022](#)

¹² KSA, KLJ, Scouts en Gidsen Vlaanderen, Chirojeugd Vlaanderen en FOS Open Scouting, 2022, [Het lokalenonderzoek 2022](#)

Meerjarenplan Jeugdinfrastuctuur zijn groot. Zo heeft de Stad Kortrijk sinds kort een vernieuwd meerjarenplan jeugdinfrastuctuur, gekoppeld aan een subsidiereglement. Ze bouwen hiermee verder op een structureel beleid, en verbreden de scope naar actuele noden van groepen, zoals bijvoorbeeld rond energie-efficiëntie.¹³

Bovendien raden we sterk aan om jeugd-/vrijtijdsambtenaren met andere gemeentediensten zoals de stedenbouwkundige dienst, de dienst infrastructuur en de architect van de lokale overheid te laten samenwerken. Zo heeft dat bij het speelruimtebeleid van gemeenten al vaak bewezen dat het **domeinoverschrijdend werken tot goede resultaten leidt**. Zij kunnen samen een plan van aanpak opmaken hoe ze elk gebouw duurzaam en op maat kunnen ondersteunen. Hetzij financieel, hetzij op een andere manier. Ook als het gaat om jeugdinfrastuctuur die per definitie niet van de gemeente zelf is, maar waar jeugdwerk wel aanwezig is, is het de taak van de lokale overheid om de staat van het lokaal op te volgen en proactief de nodige ondersteuning te bieden.

“Een thuisplek voor jeugdwerk is essentieel. We zien dat speelpleinwerk te vaak moet verhuizen omdat er geen langetermijnvisie is (nu eens op de ene, dan op de andere school). Nochtans stemmen ze hun werking steeds volledig op de locatie af. Dit vraagt te veel onnodige energie en tijd van onze speelpleinanimatoren.” Vlaamse Dienst Speelpleinwerk

Het is geen goed idee om automatisch de verantwoordelijkheid van het onderhoud van een gebouw volledig bij vrijwilligers te leggen. Vrijwilligers in het jeugdwerk kennen veel verloop en focussen zich terecht in de eerste plaats op kwaliteitsvol aanbod voor kinderen en jongeren. **Lokale overheden kunnen en moeten voor duurzaam lokalenbeleid zorgen en een traject uittekenen voor alle gebouwen waarin jeugdwerk gehuisvest is**. Ze kunnen daarvoor het best nauw samenwerken met de jeugdverenigingen en kunnen beter samen met hen en hun respectieve vzw's op zoek gaan naar noden en behoeften. Zo kan men win-winsituaties creëren voor de jeugdverenigingen. Het budget van de gemeente of stad wordt goed besteed en het bestaande patrimonium op de beste manier ingezet of verbeterd voor zoveel mogelijk kinderen en jongeren. Gebeurt dat niet, dan leidt het lokalenbeleid soms tot infrastructuur die ver staat van de verwachtingen van de gebruikers.

Wij vragen aan lokale overheden:

- Zorg voor een **kwalitatieve jeugdinfrastuctuur**: zet in op sterke basisinfrastructuur, voldoende ruimtes, diverse vormen van ondersteuning (inhoudelijk, financieel) en een goed onderhoudsbeleid. Garandeer ook duurzame rechtszekerheid en zorg dat de infrastructuur is aangepast aan functie, omgeving en de noden van jongeren van vandaag én morgen.
- Pak een lokale regierol rond jeugdinfrastuctuur op. Maak **een langetermijnplanning, over legislaturen heen**, gebaseerd op een participatief onderzoek van kinderen en jongeren en het aanwezige jeugdwerk waar niet alleen inhoudelijke ondersteuning maar ook financiële middelen aan gekoppeld worden. Laat dat plan goedkeuren op de gemeenteraad, zodat alle partijen op de hoogte zijn van de investeringen in de toekomst van hun gemeente.
- **Betrek jongeren, zowel de huidige gebruikers als de toekomstige gebruikers van de infrastructuur, bij het infrastructuurbeleid**. Luister naar hen bij het ontwerp van nieuwbouw en bij verbouwingen en bevrraag hen over hun noden op het vlak van infrastructuur.
- Maak de **infrastructuur betaalbaar**. Dat kan door eigen infrastructuur (zo goed als) gratis ter beschikking te stellen. Gemeenten kunnen ook subsidies voor huur en vaste kosten voorzien. Door die vaste kosten grotendeels te subsidiëren, ontlast je de inhoudelijke werking van de jeugdvereniging.
- Werk met **een huisvestingsgarantie**. Daarin krijgt elke vereniging de garantie van de lokale overheid om op een geschikte manier te worden gehuisvest.

¹³ Stad Kortrijk, 2022, Meerjarenplan Jeugdinfrastuctuur. Zie [hier](#).

Investeer sterk in jeugd(werk)infrastructuur. Maak die investeringen zo laagdrempelig mogelijk, zowel voor bovenlokale als voor lokale jeugd(werk)infrastructuur.

Uit het lokalenonderzoek:

“22,85% (vs 12,9 % in 2009) van de jeugdwerkgroepen geeft aan dat ze niet gaan verbouwen, maar dat er eigenlijk wel nood aan is. 65,91% geeft aan dat dit door onvoldoende middelen komt, maar ook door onvoldoende kennis (28,79%).”¹⁴

Er is **meer en betere infrastructuur nodig om kinderen en jongeren** een aangename en veilige plek te bieden en in hun kracht te zetten. En dat kost veel geld. Maar niet investeren kost op de lange termijn nog meer. Uit de bevraging van Formaat over de impact van corona werd het belang van kwalitatieve infrastructuur duidelijk. Jeugdhuizen en andere open jeugdwerkinitiatieven met een goede infrastructuur hebben de coronaperiode beter verteerd. Het viel ook op dat **een kwart van de bevraagde open jeugdwerkinitiatieven geplande investeringen heeft uitgesteld door die crisis**. Investeringen door zowel de lokale als de Vlaamse overheid zijn dus meer dan ooit nodig: lokale verenigingen zitten financieel op hun tandvlees door de coronacrisis, de energiecrisis en de inflatie. Bovendien **loont het** om vandaag in infrastructuur te investeren: dat is een besparing in de toekomst. Hoe langer men wacht om een lokaal in degelijke staat te renoveren, hoe meer de verbouwing zal kosten.

Er waren de laatste jaren al enkele inspanningen. Zo kon minister Dalle in deze legislatuur (met voor het grootste deel relancemiddelen) voor 30 miljoen euro aan projecten in Vlaanderen en Brussel ondersteunen. Zoals we eerder al adviseerden, lag het zwaartepunt van die investeringen echter te zeer bij de verblijven van de Vlaamse overheid zelf¹⁵. **Minder dan de helft** (12,7 miljoen euro) van dit budget ging rechtstreeks **naar lokale jeugdinfrastructuur en lokale projecten**, waarvan 7,7 miljoen voor **goede basisinfrastructuur, veilige en toegankelijke infrastructuur en jeugdriendelijke buurten en speelgebieden** (periode 2021-2022)¹⁶. Er werd ook 4 miljoen euro aan extra middelen vrijgemaakt voor de **investeringssubsidies met sectorale prioriteiten (duurzaamheid, toegankelijkheid en veiligheid)**.

Dat zijn stappen in de goede richting, maar **die investeringen beantwoorden maar gedeeltelijk aan de noden van jeugdwerk in de praktijk**. Lokale jeugdwerkorganisaties kunnen hier niet op intekenen als ze geen **bovenlokaal belang** hebben en blijven zo worstelen met de basisvoorzieningen van hun infrastructuur. Bovendien blijven na 2021 en 2022 op Vlaams niveau enkel die laatste investeringssubsidies over en blijven er dus nog veel organisaties in de kou staan op lokaal niveau.

Op basis van de cijfers van het lokalenonderzoek gaat liefst 40,5 procent van de jeugdwerkgroepen hun infrastructuur bouwen/verbouwen. Daarbovenop wil nog eens 24,3 procent verbouwen, maar is die verbouwing voor hen onbetaalbaar. In totaal wil dus **liefst 64 procent van de jeugdwerkgroepen verbeteringen doen aan hun gebouw**. We maken op basis van die cijfers binnen de lokalen van jeugdbewegingen en op basis van de voorgaande onderzoeken een cijfermatige inschatting:

In totaal worden aan zo'n 2800 (!) gebouwen verbouwingen of bouwprojecten gepland of als nodig ingeschat. Dat is **goed voor een bedrag tussen de 280.000.000 (kleine verbouwing tot 100.000 euro) en 1,4 miljard euro (nieuwbouw / grote verbouwing tot 500.000 euro) dat vandaag nodig zou zijn om alle jeugdinfrastructuur in orde te krijgen voor 1 miljoen kinderen en jongeren**.

Een bedrag in schril contrast met de al gemaakte investeringen terwijl die facturen wel degelijk betaald zullen moeten worden. Vandaag worden investeringen te vaak uitgesteld of facturen doorgeschoven **door de eigenaar**, die nu te vaak

¹⁴ KSA, KLJ, Scouts en Gidsen Vlaanderen, Chirojeugd Vlaanderen en FOS Open Scouting, 2022, [Het lokalenonderzoek 2022](#)

¹⁵ Vlaamse Jeugd Raad, 2022, Advies over [Sectorale investeringssubsidies aan cultuur- en jeugdinfrastructuur met bovenlokaal belang](#),

¹⁶ Via de [Investeringssubsidies voor kwaliteitsvolle basisvoorzieningen en inrichting van jeugdinfrastructuur](#)

investeringen uitstelt of de factuur doorschuift naar **het jeugdwerk zelf**. Jeugdwerk doet wat het kan om zelf te investeren, maar heeft niet altijd de draagkracht om financiële reserves aan te leggen voor een verbouwing.

Ook **lokale besturen** zouden moeten bijdragen aan jeugdinfrastructuur, maar kampen met grote financiële uitdagingen. Er blijft een belangrijke rol weggelegd voor de **Vlaamse overheid**. Die kan haar ervaring uit de investeringsronde 2021-2022 voor de eigen jeugdinfrastructuur voor een deel aanwenden voor lokale infrastructuur. Zo kan er de komende jaren, op lange termijn en op een grotere schaal geïnvesteerd worden in alle gebouwen voor kinderen en jongeren, het jeugdwerk en het verenigingsleven, ongeacht hun bereik. Gaan voor een **set van minimumvereisten voor alle jeugdinfrastructuur in Vlaanderen is dus een beleidskeuze en vraagt langetermijninvesteringen**. Dergelijke grote investeringen vragen politieke visie en moed, en een investering van alle betrokken actoren.

We staan dus niet alleen voor die werf van 280 miljoen tot 1,4 miljard euro, maar zien **mogelijkheden in de vereende krachten van lokale besturen, de Vlaamse overheid én jeugdwerk zelf**. De toekomst van jeugdruimte is gedeeld, duurzaam en kwalitatief te gebruiken door kinderen, jongeren en hun organisaties, door scholen, sportorganisaties en het brede verenigingsleven. Er zijn veel win-winsituaties uit te werken op maat van de lokale noden. De centen moeten dus **transversaal** ingebracht worden, met kinderen en jongeren zelf als centrale begunstigen.

Wij vragen aan de Vlaamse overheid:

- **Neem een regierol op in een investeringsbeleid voor jeugdinfrastructuur.** Wees ambitieus. Werk een financieel meerjarenplan uit, over beleidscycli heen, dat een inhaalbeweging maakt en jeugdinfrastructuur weer op de rails zet in de transitie naar een meer kwalitatieve en duurzame infrastructuur.
- **Investeer de komende tien jaar sterk en structureel in jeugdinfrastructuur.** Investeringen in de infrastructuur nu sparen heel wat kosten uit op de lange termijn.
- **Zet hiervoor verschillende flankerende beleidsdomeinen samen** (Onderwijs, Omgeving, Opvoeden, Sport, ...). Stem Vlaamse en lokale subsidies op elkaar af op een manier die ook lokale besturen overtuigt om een deel van de kosten voor lokaal jeugdwerk op zich te nemen.
- **Voorzie in kwalitatieve basisondersteuning voor jeugdinfrastructuur** (wind, waterdicht, riolering, verwarming, ...), maar blijf ook accenten leggen die het jeugdwerk uitdagen **verder te kijken dan het basiscomfort**: duurzaamheid, (brand)veiligheid, toegankelijkheid, energietransitie, uitdagende en groene (speel)omgeving ...

Laagdrempelige subsidies

Terugverwijzend naar het advies van de Vlaamse Jeugd Raad op 9 februari 2022¹⁷ bevestigt het lokalenonderzoek de noodzaak aan **laagdrempelige subsidies op verschillende niveaus**.

Hierbij belichten we graag het rapport van IDEA¹⁸ waarin ook wordt aangehaald dat de noden voor jeugdinfrastructuur vooral op lokaal niveau hoog zijn en dat hier nog heel veel te winnen valt. IDEA benoemt expliciet het moeilijke evenwicht tussen de verschillende beleidsniveaus op het vlak van verantwoordelijkheid en communicatielijnen, en opnieuw de duidelijke **vraag naar een regierol vanuit de Vlaamse overheid**. IDEA verwijst hiervoor ook naar de vergelijkingen die werden gemaakt met de sportsector en geeft aan dat er kan worden onderzocht op welke manier er kan worden ingespeeld op de noden op het lokale niveau.

Wat de Vlaamse subsidies betreft, **blijft het bovenlokale belang een vereiste** in het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering over de 'Investeringsubsidies basisvoorzieningen en inrichting van jeugdinfrastructuur'¹⁹. Verenigingen worden nu massaal geresponsabiliseerd om energiekosten te drukken, bijvoorbeeld door de kosten slechts gedeeltelijk te subsidiëren en hen zo aan te zetten om energiezuinig te zijn. **Vele verenigingen zijn echter**

¹⁷ <https://vlaamsejeugd Raad.be/nl/adviezen/sectorale-investeringsubsidies-aan-cultuur-en-jeugdinfrastructuur-met-bovenlokaal-belang>

¹⁸ Investeringsubsidies voor bovenlokale cultuur- en jeugdinfrastructuur: toekomstgerichte evaluatie van het besluit van de Vlaamse Regering (2017 – 2021); eindrapport 15 december 2020; Idea Consult. Verwijzingen op p. 19,

¹⁹ <https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/cultuur-en-jeugdinfrastructuur/investeringsubsidies-voor-kwaliteitsvolle-basisvoorzieningen-en-inrichting-van-jeugdinfrastructuur>

geen eigenaar van hun gebouw. Het lokalenonderzoek geeft aan dat liefst 25,59 procent van de bevraagde verenigingen zelfs géén gebruikersovereenkomst heeft. **Daarom kunnen ze geen energiebesparende investeringen doen met Vlaamse subsidies.** Dat vraagt een aanpassing van de subsidievoorwaarden.

Er zijn daarentegen ook al goede voorbeelden van Vlaamse subsidies te vinden. Zo gaat het Logiesdecreet al breder dan enkel de vzw's bij het verlenen van middelen.²⁰ En in het Relanceplan werd **complementair met het Vlaamse beleid ook de keuze voor meer lokale trajecten gemaakt.** Dat deed het vanuit de vaststelling dat veel (boven)lokale gebruikers geen eigendomsrecht hebben, noch de noodzakelijke twintig jaar gebruiksrecht zoals in de subsidie Basisinvesteringen gevraagd wordt, kunnen voorleggen:

nl. [...] “Lokale besturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie in Brussel kunnen projecten indienen, als zij een partnerschap aangaan met een jeugdorganisatie [...]”²¹

Een lokaal bestuur dat indient voor een investeringssubsidie, maakt meteen ook dat de **regie van het verdere project bij het lokale bestuur ligt.** En dat is een goede zaak.

Subsidedossiers voor infrastructuur indienen is dus voor veel indieners (groot of klein), zowel voor professionals als voor vrijwilligers, een heel moeilijke opdracht.

“Onze lokalen zijn recent volledig vernieuwd door onszelf. Moderne en veilige lokalen zijn belangrijk om een veilige speelomgeving aan te kunnen bieden aan kinderen en jongeren. Op deze manier kan er ook erg veel vertrouwen gewonnen worden van ouders! Onze Chiro is na de volledige vernieuwing sterk blijven groeien. Zonder een sterk team van mensen met voldoende kennis, is het bouwen/verbouwen van jeugdlokalen erg moeilijk. Tegenwoordig kost dit veel geld, wat niet iedereen heeft ...”²²

Coaching vanuit de Vlaamse overheid in het aanvraagproces en de complexe wetgeving op overheidsopdrachten zou voor veel indieners een heel welkome steun zijn. Die vraag komt ook terug in het advies van de Vlaamse Jeugdraad van 3 mei 2017²³. Ook het onderzoek van IDEA benadrukt de nood aan informatie, advies, coaching en begeleiding in zowel de aanvraag- als de uitvoeringsfase met het oog op de kwaliteit van de aanvragen én realisaties. We wijzen op de nood aan die inhoudelijke steun voor alle aanvragers op lokaal, bovenlokaal en Vlaams niveau. **Coaching leidt tot sterkere dossiers en bijgevolg tot meer kwaliteitsvolle infrastructuurwerken.** En wanneer de Vlaamse overheid de mogelijkheid zou aanbieden om subsidies het hele jaar door aan te bieden, zal de kwaliteit van de dossiers erop vooruitgaan. De investering die men hier dus vooraf in steekt, biedt op die manier ook de kans dat de beoordeling en de beslissing eenvoudiger worden.

Het is daarom een sterk signaal als **lokale overheden en de Vlaamse overheid via keuzes in subsidiestromen samenwerken aan meer en betere jeugdinfrastructuur op alle niveaus:** Vlaams, regionaal, bovenlokaal en lokaal.

Wij vragen aan de Vlaamse overheid:

- Verbeter de kwaliteit van jeugdinfrastructuur. **Zorg jaarlijks voor laagdrempeligere Vlaamse investeringssubsidies.** Onderzoek samen met de jeugdwerkorganisaties wat subsidies laagdrempeliger kan maken en gebruik daarbij het door IDEA gevoerde onderzoek als vertrekpunt.
- **Investeer behalve in bovenlokale infrastructuur ook in mogelijkheden tot ondersteuning en investering van het lokale jeugdwerk.** Gebruik de ervaring uit de investeringssubsidies basisvoorzieningen en andere Vlaamse subsidielijnen.
 - **Herformuleer de voorwaarde ‘eigendomsrecht of gebruiksrecht voor twintig jaar’** bij de sectorale investeringssubsidies en **geef naast vzw's ook feitelijke verenigingen de**

²⁰ [Besluit](#) van de Vlaamse Regering tot vaststelling van de voorwaarden waaronder investeringssubsidies kunnen worden toegekend aan toeristische logiezen, artikel 2, 2023

²¹ https://www.vlaanderen.be/cjm/sites/default/files/2021-09/Reglement_investeringsprojecten_relanceplan_jeugdinfrastructuur.pdf, p. 3

²² KSA, KLJ, Scouts en Gidsen Vlaanderen, Chirojeugd Vlaanderen en FOS Open Scouting, 2022, [Het lokalenonderzoek 2022](#)

²³ Vlaamse Jeugdraad, Advies over [investeringsubsidies voor culturele infrastructuur met bovenlokaal belang](#).

mogelijkheid om een aanvraag in te dienen (die laatste in nauwe samenwerking met het lokale bestuur).

- **Verduurzaam die mogelijkheden in het ontwerpbesluit van investeringssubsidies.**

- **Verplicht alle steden/gemeenten om een meerjarenplan voor jeugdwerkinfrastructuur** te maken. Als je dit enkel als voorwaarde oplegt voor Vlaamse subsidies, riskeer je dat kleine gemeenten terug achter blijven.
- **Investeer in experimenten op lokaal niveau** en zet zo naburige gemeenten ook aan om hierop in te zetten.
- Voorzie daarnaast in **andere ondersteuningsmechanismen**:
 - Investeer in **coaching van jeugdverenigingen en lokale besturen** bij indientrajecten voor subsidies van de Vlaamse overheid.
 - Zet in op **projecten op intergemeentelijk niveau**, zoals een **groepsaankoop** van materialen (isolatie, brandveiligheid, toegangssystemen ...) om infrastructuur te verbeteren. Op die manier kunnen ook organisaties met een lokale impact de nodige investeringen doen.
 - Breid **het Verenigingsloket** als toegangspoort uit met een overzicht van en aanvraagmogelijkheden tot de lopende subsidielijnen op verschillende niveaus (lokaal, Vlaams, federaal, Europees, fondsen ...).
 - Bouw het **Lokalervisum** van Scouts en Gidsen Vlaanderen uit tot een online tool die elke jeugdwerkorganisatie in Vlaanderen helpt om haar infrastructuur in regel en in orde te houden.
 - Geef middelen aan het jeugdwerk om te **onderzoeken hoe jeugdinfrastructuur ecologischer kan werken** (denk daarbij ook aan aankoopbeleid, lokalegebruik enzovoort) en zo een voorbeeldfunctie kan opnemen.
 - Maak budget vrij om verenigingen gratis of quasi kosteloos **asbest in kaart te brengen én te verwijderen** uit hun gebouwen.
 - **Stimuleer lokale besturen** om voortrekkers te zijn en stimulerend te werken rond duurzaamheid, energie-efficiëntie en klimaatvriendelijkheid.

Wij vragen aan de lokale besturen:

- **Voorzie voldoende budgetten om de kwaliteit van lokale jeugdinfrastructuur te verbeteren.** Te veel verenigingen en initiatieven zitten in brakke, verouderde infrastructuur. Investeer in energie-efficiëntie en zorg voor een opwaardering van die infrastructuur. Op korte termijn investeren is op lange termijn besparen.
- **Versterk de jeugd- en vrijetijdsdiensten en investeer in gemeentepersoneel** die die de inhaalbeweging van jeugdinfrastructuur moet verwerken, begeleiden en uitwerken. Het opmaken van een masterplan jeugdinfrastructuur zet veel in beweging waardoor de werkdruk sterk omhoog gaat. Wanneer er middelen om te investeren worden vrijgemaakt, moet er ook snelheid kunnen worden gemaakt door voldoende personeel.
- **Zorg voor een kwalitatief jeugdinfrastructuurbeleid waarbij de jongeren zelf worden betrokken.** Dat gaat over (ver)bouwingen, maar ook over onderhoud en beheer. En over ruimte bieden aan het aanbod dat (nog) niet aanwezig is: zo geef je letterlijk ruimte aan nieuwe ideeën.
- **Maak het financieel eenvoudiger** om subsidies aan te vragen. Betaal het subsidiebedrag in één keer uit en vraag een verantwoording binnen de twee jaar. Nu zien we vaak dat de gemeente een groot voorschot geeft en dat een kleiner percentage pas na verantwoording wordt betaald. Maar niet elke vereniging kan dat percentage zelf voorschieten bij grote werken. Wanneer het dossier door de lokalenondersteuner van de gemeente ook tijdens de uitvoering verder wordt opgevolgd, kan er op een grote basis van vertrouwen gewerkt worden. Die manier van werken beperkt de dossierlast voor de jeugdvereniging én de gemeente.

- Pak de 35% van de gebouwen waar geen of enkel een mondelinge overeenkomst voor bestaat aan en **zorg binnen de 5 jaar voor schriftelijke overeenkomsten** die de toekomst van het gebruik door jeugdwerk bewaakt.

Bouw een aanspreekpunt jeugdinfrastructuur uit dat jeugdwerk en lokale besturen ondersteunt bij het (ver)bouwen van jeugdinfrastructuur, zowel juridisch als bij het ontwerp en de (ver)bouwmogelijkheden.

Uit het lokalenonderzoek:

“22,85% geeft aan dat ze niet gaan verbouwen, maar dat er eigenlijk wel nood aan is (vs 12,9% in 2009). 65,91% geeft aan dat dit door onvoldoende middelen is, maar ook door onvoldoende kennis (28,79%)”

Door de grote complexiteit van de thematiek en de bestaande uitdagingen missen jeugdwerkorganisaties en lokale besturen een **aanspreekpunt voor alles wat met jeugdgebouwen te maken heeft**. Zo'n 'Aanspreekpunt Jeugdinfrastructuur' ondersteunt lokale jeugdwerkgroepen en vzw's vanuit expertise die hen kan helpen met informatie, vormingen, een netwerk, good practices, juridische bijstand, groepsaankopen ... Maar ook coaching en technisch advies voor bouwprojecten, bijvoorbeeld op het vlak van ecologische keuzes. Nu zijn heel wat energiescans gebaseerd op eengezinswoningen. De noden van een jeugdlokaal zijn heel anders. En ten slotte zien we een belangrijke taak voor het aanspreekpunt om de belangen en specificiteit van jeugdgebouwen te behartigen in de plannen en uitvoering binnen Vizier 2030 en de Vlaamse strategie duurzame ontwikkeling om mee te werken aan meer duurzame infrastructuur in Vlaanderen.²⁴

Het jeugdwerk in Vlaanderen wil zelf maximaal mee die beweging maken, maar heeft daarvoor op dit moment beperkte middelen, mogelijkheden en expertise. Dat maakt het **moeilijk om structureel in te zetten op een helder** juridisch kader, goede inhoudelijke ondersteuning voor het jeugdwerk rond (een kluwen van) regelgeving en contracten, of om jeugdwerk te inspireren (zowel lokaal, bovenlokaal als Vlaams) in het ontwerpen van een gebouw specifiek voor kinderen en jongeren. Dat werk is te groot en te complex om 'erbij te nemen' in een organisatie met andere opdrachten zoals de bestaande bovenbouworganisaties bepaald in het decreet Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleid. Om de uitdagingen van de toekomst en grote infrastructuurvraagstukken te kunnen opnemen, is **een nieuwe organisatie, een Aanspreekpunt Jeugdinfrastructuur noodzakelijk. Dat moet geflankeerd worden door uit een sterk en breed netwerk van expertiseorganisaties.**

Wij vragen aan de Vlaamse overheid:

- Zet eerst in op **expertiseopbouw, ervaring delen en projectcoaching**. Zet samenwerkingen op met **expertiseorganisaties** zoals Pulse, dat nu al lokaal jeugdwerk coacht rond energie. Betrek ook de **koepelorganisaties** die lokale jeugdverenigingen daarbij ondersteunen. Zij ondersteunen hun lokale groepen en initiatieven vaak al in de mate van het mogelijke rond hun infrastructuur.
- **Richt een Aanspreekpunt Jeugdinfrastructuur** op, met een breed netwerk aan expertise om ondersteuning te bieden aan het jeugdwerk en andere stakeholders. Het Departement Jeugd, de Vlaamse jeugdwerkorganisaties, De Ambrassade en Bataljong richten samen met andere relevante stakeholders (bijvoorbeeld Scwitch, Pulse, de Vlaamse Bouwmeester ...) dat Aanspreekpunt op vanaf 2024 en beslissen samen over de taakstelling. Die omvat de verschillende uitdagingen rond jeugdinfrastructuur in Vlaanderen: monitoring, regionaal jeugdinfrastructuurbeleid, informeren, ondersteuning en coaching. Kijk ook naar de noden rond belangenbehartiging.
- Geef het beheer van de **website www.jeugdlokalen.be** aan dat Aanspreekpunt Jeugdinfrastructuur.

²⁴ Vlaamse Regering, 2021, [Beslissingen van de Vlaamse Regering | Vlaanderen.be](https://www.vlaanderen.be/Beleidsplanning/Beleidsplanning-van-de-Vlaamse-Regering)

- Laat het Aanspreekpunt Jeugdinfrastuctuur **actiedagen en inspiratiedagen voor jeugdwerkorganisaties en andere stakeholders organiseren** (over duurzame, betaalbare, kwalitatieve en gemeenschapsvormende jeugdinfrastuctuur).

We vragen aan de lokale overheden:

- **Zorg voor duidelijke informatie en ondersteuning op jongerenmaat.** Infrastructuurbeleid is vaak complexe materie. Dat geldt voor zowel (ver)bouwen, maar ook voor lokalenbeleid, juridische regels rond overeenkomsten enzovoort. Is die expertise niet aanwezig binnen de gemeente? Verwijs dan door naar de juiste partners (en het Aanspreekpunt Jeugdinfrastuctuur).

Jeugdinfrastuctuur met toekomst: efficiënt gebruik, extra ruimte en duidelijke regelgeving

Onze vorige adviespunten behandelden alle facetten van het proces om rond jeugdinfrastuctuur te werken en te investeren. Daarnaast zijn er een aantal actuele thema's die de toekomst van jeugdinfrastuctuur vandaag al sterk beïnvloeden en waarvoor we hieronder de nodige adviezen bespreken.

Geef jeugd(werk) de nodige capaciteit en fysieke ruimte om zich aan te passen aan het groeiende aantal kinderen en jongeren in de samenleving. En speel in op specifieke noden van een diverse groep jonge gebruikers.

Het **aantal kinderen en jongeren in Vlaanderen in absolute cijfers steeg de voorbije jaren**. Voor de periode 2009 (vorig jeugdlokalenonderzoek) en 2020 zien we dat de bevolkingsgroep kinderen en jongeren sinds 2005 nooit groter was.²⁵ Meer kinderen en jongeren vinden ook de weg naar vrije tijd, waaronder het jeugdwerk.²⁶ Dat is uiteraard goed nieuws, maar ook met die demografische evoluties moet ons infrastructuurbeleid rekening houden. Op infrastructureel vlak vertaalt de stijging zich naar de nood om meer en grotere daglokalen te hebben zodat elke leeftijdsgroep binnen activiteiten kan doen in groep. Op een veilige en niet overprikkelende manier. Ook de nood aan meer opslagruimte om (spel)materialen te stockeren en faciliteiten zoals toiletten, was- en kookruimtes dringt zich meer en meer op.

Uit het lokalenonderzoek 2022²⁷:

“Wij zijn enorm aan het groeien de laatste jaren en tijdens deze groei zijn we verhuisd naar betere, maar kleinere lokalen. Hierdoor hebben we plek te weinig voor al onze spullen. Eigenlijk hebben we door onze groei ook extra spullen nodig, maar door het plaatstekort kunnen we die niet aanschaffen. Zo liggen onze sjorbalken letterlijk buiten al enkele jaren weg te rotten. Als het regent kunnen we ook niet alle groepen binnensteken, aangezien we maar drie lokalen hebben voor onze leden. Hiervan is één lokaal gedeeld met het naastliggende schooltje. Hiervan kunnen we dus tijdens de week geen gebruikmaken. De andere twee delen we met het speelplein en moeten dus iedere zomer leeggemaakt worden. We hebben vijf leeftijdsgroepen en maar drie lokalen ter beschikking, dit hindert soms onze werking.”

Uit de conclusie van het onderzoek Jeugdbewegingen in Vlaanderen (2010)²⁸:

²⁵ Agentschap Opgroeien, 2021, Rapport 'Het Kind in Vlaanderen', p. 27-28.

²⁶ VRT NWS, 2022, <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/10/19/dag-van-de-jeugdbeweging-2022/>

²⁷ KSA, KLJ, Scouts en Gidsen Vlaanderen, Chirojeugd Vlaanderen en FOS Open Scouting, 2022, [Het lokalenonderzoek 2022](#)

²⁸ Departement CJM, 2010, [Onderzoek Jeugdbewegingen in Vlaanderen](#).

“Iets minder dan een vijfde van de groepen vindt de lokalen niet ruim genoeg in verhouding tot het aantal leden (18,8%) en de aanwezige bergruimte onvoldoende om het materiaal in onder te brengen (19,7%). ... Hoewel slechts een minderheid van de groepen problemen ervaart inzake infrastructuur, zijn die zaken zeker niet zonder belang voor de werking. Zo blijken groepen die te kampen hebben met een gebrek aan ruimte een grotere kans te lopen op een tekort aan leiding, en is de onzekerheid over het behoud van speelterreinen, een slechte bouwfysische staat en het gebrek aan een schriftelijke overeenkomst voor de lokalen negatief gerelateerd aan de grootte van de groepen. Zonder deze relaties strikt causaal te willen interpreteren, lijkt er toch een cascade te bestaan waarbij infrastructurele problemen en geringe rekrutering van leden en leiding samenhangen.”²⁹

In heel wat jeugdgebouwen is sinds 2009 amper tot niet geïnvesteerd. **De basiskwaliteit en capaciteit van onze infrastructuur loopt achter**, onze infrastructuur groeide dus niet mee met de demografische groei, wel integendeel. We zien vandaag dan ook **een tekort aan plekken voor kinderen en jongeren**.

De **capaciteit van een gebouw of afzonderlijke ruimtes van een gebouw wordt door de lokale brandweerzones bepaald** op basis van de mogelijkheid om bij gevaar of brand het gebouw te verlaten. Ruimtes die misschien wel meer personen aankunnen op basis van oppervlakte zijn op hun beurt mogelijk niet voorzien van voldoende vluchtwegen waardoor het de situatie ook minder veilig maakt. Aanpassingswerken in functie van de veiligheid zijn hier soms noodzakelijk, maar vaak ontbreekt de kennis. **Vandaag maakt elke lokale brandweerzone hierin eigen keuzes:** sommige zones hanteren de wetgeving voor jeugdverblijven, andere kijken naar de wetgeving kinderopvang, nog andere hanteren de wetgeving publieke gebouwen ...

Een lokale jeugdorganisatie is dus afhankelijk van de lokale beslissingen, duidelijke regelgeving ontbreekt en er is onvoldoende expertise om hier op een goede en veilige manier rekening mee te houden. Want uiteraard wil het jeugdwerk naast meer capaciteit ook brandveilige lokalen. Er worden stappen gezet om de informatie beter ontsloten te krijgen, er wordt geïnvesteerd in de relatie tussen brandweer en jeugdorganisaties, maar de gebouwen moeten hier dan ook in kunnen meegroeien. En daar is specifieke expertise voor nodig.

Bij jeugdlogies merken we bovendien een grotere vraag van groepen naar meer diversiteit in ruimtes om in te spelen op de noden van specifieke doelgroepen. Bijvoorbeeld rond privacy in de sanitaire blokken. Gedeelde douches zijn voor vele jongeren die onzeker zijn of in transitie zitten niet evident. Grote slaapzalen hebben hun charme, maar zijn niet aangepast aan noden voor vb. neurodiverse leden. We schatten in dat dergelijke vragen in de toekomst enkel nog zullen toenemen.

Gedeeld en meervoudig gebruik

De nood aan grotere capaciteit is ook te zien binnen het onderwijs, waar door de demografische evoluties in 2020 geïnvesteerd werd in een ‘Masterplan scholenbouw’ om broodnodige scholen bij te bouwen of te renoveren.³⁰ Onderwijs en kinderopvang kampen de voorbije jaren met een tekort aan mensen (leraren, verzorgers en begeleiding), maar ook aan plaats en gebouwen. Kinderen en jongeren hebben plek nodig om te groeien en gezien de huidige projecties van Statbel die rekening houden met bevolkingsgroei door migratiegolven, en de gemiddeld lagere leeftijd van die nieuwkomers, zal die nood de eerste jaren niet verminderen.³¹

We zien een structurele **nood aan plaats voor kinderen en jongeren die sectoroverschrijdend** is en waarbij het onderwijs, de kinderopvang maar ook sport, cultuur, het verenigingsleven en jeugd de handen ineen kunnen slaan **door meer aan gedeeld ruimtegebruik te doen**. Gedeeld en meervoudig ruimtegebruik is ook een van de tien kernkwaliteiten van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen³² dat de paden uitzet naar hoe we met ruimte moeten omgaan in ons dichtbebouwde Vlaanderen.

²⁹ Departement CJM, 2010, [Onderzoek Jeugdbewegingen in Vlaanderen](#). p. 231

³⁰ Beslissing Vlaamse Regering, 2020, [Conceptnota Masterplan Scholenbouw 2.0](#)

³¹ Federaal Planbureau, 2023, [Vooruitzichten Demografische vooruitzichten 2022-2070](#)

³² Departement Omgeving, 2021, [Aan de slag met de 10 kernkwaliteiten van de omgeving](#)

Het jeugdwerk wil hier ook de nodige inspanningen voor doen, maar we vinden het daarbij wel belangrijk dat elke organisatie naast de gedeelde plekken, toch nog **ruimte** heeft waar eigen invulling mogelijk blijft (leidingslokaal, stockage, ...). Daarnaast verwachten we dat het **jeugdwerk mede-eigenaar is en zelf zijn stempel kan drukken op het gebouw**. Want jeugdwerkorganisaties, jeugdhuizen en andere open jeugdwerkinitiatieven in het bijzonder zijn zelf zelden eigenaar van infrastructuur. Vaak maken ze gebruik van de infrastructuur die door een subsidiërende lokale overheid, een kerkelijke overheid, een private partner, een school ... ter beschikking wordt gesteld. Veelal wordt het gebruik van infrastructuur binnen een convenant, gebruiksovereenkomst of zelfs subsidiereglement vastgelegd en die lopen in vele gevallen op een termijn die voor **veel onzekerheid zorgt, maar ook mede-eigenaarschap bemoeilijkt**.

Het gaat hier niet alleen over lokaal jeugdwerk. **Ook Vlaams en bovenlokaal jeugdwerk** actief in verschillende steden en gemeenten verkeren in die situatie. Jeugdwerk wil mede-eigenaar zijn van een gebouw om optimaal te kunnen samenwerken met bijvoorbeeld een school. Daarnaast wil het financieel de mogelijkheid hebben om mee te beslissen over de invulling van een gebouw, met de nodige afspraken, regels en onderhoud. Zo kunnen de mede-eigenaars samen investeren in een omvangrijker gebouw, meerdere budgetten samenleggen, medebeslissingsrecht hebben in het ontwerp van een gebouw en samen een (ver)bouwproces aangaan. Dat maakt het makkelijker voor een lokale vereniging en biedt kansen aan heel wat organisaties om samen te werken aan iets groters.

Uit het jeugdlokalenonderzoek³³ blijkt dat jeugdverenigingen die eigenaar zijn van hun gebouw onder de noemer van feitelijke vereniging (72,2%), een vzw verbonden aan de jeugdvereniging (73,1%) of een vzw verbonden aan meerdere verenigingen in het gebouw (72,1%) **aanzienlijk meer tevreden zijn** dan jeugdverenigingen die afhankelijk zijn van de kerk (64,1%), stad/gemeente (63%) of een andere instantie als huurder of contracthouder (tussen 55% en 64,2%).

Inzetten op extra ruimtes: parochiale infrastructuur

Vanuit een groot geloof in de meerwaarde van jeugdverenigingen boden parochies hun pand(en) decennialang bijna kosteloos aan. Samen met parochiezalen, scholen en de kerken vormden die plekken vaak het kloppend hart van de lokale gemeenschap. Heel wat **jeugdinfrastructuur is dus historisch eigendom van de kerk**, dat ter beschikking gesteld wordt van jeugdverenigingen.

Maar die 'heilige huisjes' staan nu voor grote uitdagingen. Er zijn een aantal **basisproblemen. Zo zijn er soms geen duurzame contacten** tussen jeugdvereniging en eigenaar (door verloop van vrijwilligers, miscommunicatie, precedenten ...) of geen schriftelijke overeenkomst om het gebruik of de huur van het lokaal te regelen (alles op goed vertrouwen, geen juridische vorm van organisatie ...). Dat creëert **een erg onzekere situatie voor zowel eigenaar als jeugdvereniging**.

Daarbovenop komen de kerkelijke instellingen voor extra grote uitdagingen te staan. Enerzijds zitten de **parochiale werkingen en dekenale vzw's in volle herstructurering door de hervorming van de bisdommen**. Rechtspersonen veranderen en worden hervormd naar 'stichtingen'. Het patrimonium verschuift daarbij mee. Door een gebrek aan investeringen in het verleden is het **grootste deel van het patrimonium hopeloos verouderd**. Omdat het patrimonium in nieuwe rechtspersonen wordt ondergebracht, worden ook **alle huidige overeenkomsten herbekeken**, wat een storm aan veranderingen betekent en waarbij de nieuwe overeenkomsten vaak nadeliger zijn voor jeugd- en andere organisaties. Bovendien moet door nieuwe wetgeving nu voldaan worden **aan minimale EPC-normen**, wat een gigantische financiële uitdaging betekent voor de beheerder van de lokalen.

De jeugdorganisaties zijn niet tegen de verplichting om te investeren in jeugdwerklokalen. Na jaren van structurele onderinvestering betekent de verplichting een inhaalbeweging op korte termijn die nodig was. **Het betaalbaar maken van die grote sprong** is een vraagstuk dat met de nodige sérieux moet worden aangepakt. De factuur mag en kan niet zomaar doorgeschoven worden naar de gebruikers van het gebouw: jeugd- en andere organisaties.

Anderzijds zien we dat de **meeste kerkelijke instanties hun inkomsten zien dalen** en daarom kiezen voor verkoop, verhuur of een andere vorm van inkomsten die gerelateerd kan worden aan hun gebouwen. Ze dreigen zo niet langer een inhoudelijke partner te zijn. Overeenkomsten die steunen op de lokale situatie en bijvoorbeeld gebaseerd zijn op

³³ KSA, KLJ, Scouts en Gidsen Vlaanderen, Chirojeugd Vlaanderen en FOS Open Scouting, 2022, [Het lokalenonderzoek 2022](#)

vrijwillig engagement verdwijnen. Een heel actieve sector van projectontwikkelaars en bouwpromotoren aast daarnaast op dergelijke vaak centraal gelegen gronden en gebouwen. Hun waarde zal in de toekomst nog verder stijgen door de broodnodige bouwshift die vooral zal inzetten op kernversterking. Bij die onderhandelingen worden jeugdwerk-initiatieven en het verenigingsleven niet meer betrokken of voor voldongen feiten gezet. **Het is aan alle actoren om die verarming van het sociale weefsel in dorpen en steden tegen te gaan. Het jeugdwerk wil een constructieve partner zijn bij het zoeken naar een evenwichtige, billijke, duurzame en betaalbare toekomst in het gedeelde gebruik van dit eeuwenoude patrimonium. Maar dan moet het daar wel de kans toe krijgen.**

Wij vragen aan de Vlaamse overheid:

- Creëer meer **gebouwen en ruimte voor kinderen, jongeren en jeugdwerk**, gekoppeld aan de groei van het aantal kinderen en jongeren in Vlaanderen. Ondersteun jeugdwerk in het organiseren van tijdelijke oplossingen (tijdelijke invullingen, containers enz.).
- **Werk met Netwerk Brandweer overkoepelende regelgeving uit** opdat reglementering binnen alle lokale brandweerzones dezelfde is. Houd daarbij ook in het oog dat een eventuele inhaalbeweging nodig is en zorg dat hierin dan geïnvesteerd kan worden. Betrek hierbij de Beleidswerkgroep Jeugdinfrastructuur van De Ambrassade.
- **Stimuleer het duurzame gebruik van patrimonium dat al bestaat.** Zorg dat subsidies elkaar kunnen aanvullen en overlappen. Wanneer kinderen en jongeren hoofdgebruiker van het patrimonium zijn, maak het dan mogelijk dat zowel de werkelijke gebruiker van het gebouw of de eigenaar een subsidiedossier kunnen indienen.
- **Stimuleer intensief gebruik van jeugd(werk)infrastructuur** op lange termijn. Maak **het juridisch eenvoudiger** om een contract aan te gaan **met meerdere organisaties om een gebouw aan te kopen en te gebruiken.**
- **Zet goede voorbeelden van gedeeld gebruik en gebruik van ‘andere’ ruimtes zoals parochiale infrastructuur** waarbij het jeugdwerk een solide partner en gebruiker is, extra in de verf via een netwerkmoment/inspiratiedag.
- **Verbreed de opdracht en de werking van het Platform Toekomst ParochieKerken van de VVSG en Parcum naar alle parochiale infrastructuur.** Dat zet lokale besturen en parochiale werkingen aan anders na te denken over het sociale potentieel van hun infrastructuur.

We vragen aan lokale overheden:

- Vertrek bij het lokale jeugdinfrastructuurbeleid vanuit **de principes van de visie jeugdinfrastructuur** beschreven op jeugdlokalen.be.
- Hanteer die principes om een **lokaal plannings- en vergunningsbeleid** kind- en jeugdriendelijker te maken. Gebruik die handvatten voor subsidiedossiers. Zorg ervoor dat die principes automatisch worden geïmplementeerd in de procedures over de verschillende diensten heen (aanpassing RUP). Daarmee definieer je de harde spelregels die daarna, met een goed ontwerp, een integraal lokaal jeugdinfrastructuurbeleid waarmaken.
- Maak een **investeringsplan jeugdinfrastructuur** op lange termijn met laagdrempelige infrastructuur-subsidies.
- **Versterk de jeugddienst of de andere dienst** binnen de gemeente die verantwoordelijk is voor ondersteuning van jeugdverenigingen. Laat die een prominente rol opnemen om **jeugdwerk goed te informeren** hoe je aan de slag gaat met het beheer, delen en het (ver)bouwen van je lokalen of wat een goed contract moet zijn.
- Maak **goede afspraken met de lokale brandweerzone rond de capaciteitsmogelijkheden van een lokaal** en hoe er gewerkt kan worden aan vergroting van die capaciteit.
- Voorzie budget voor (de ondersteuning van) **gedeeld ruimtegebruik** (toegangscontrole, onderhoud gebouw, sleutelplan ...).

- **Betrek kinderen en jongeren en hun organisaties bij het aansnijden en invullen van extra publieke ruimte in de gemeente.** Zij weten het best wat hun noden zijn.
- **Voorzie voor jongeren een kwaliteitsvolle plek die voor iedereen toegankelijk, veilig, flexibel en multifunctioneel is.** Zorg dat de infrastructuur en het interieur ook ruimte bieden aan het aanbod dat (nog) niet aanwezig is. Zo geef je letterlijk ruimte aan nieuwe ideeën.
- **Treed op als initiator en/of verbindende (f)actor tussen kerkfabrieken, scholen, de buurt, het jeugdwerk en andere partners** om de herinrichting en het gedeelde gebruik van gebouwen mogelijk te maken. Een goede samenwerking creëert nieuwe ideeën en win-winsituaties voor beide partijen.
- **Werk in dialoog met jongeren en lokaal jeugdwerk een doordacht kader uit waarbinnen afspraken worden gemaakt over gedeeld ruimtegebruik.** Stimuleer én organiseer dat op een goeie manier: doe meer dan gewoon 'een aantal verenigingen samen in een gebouw steken'. Zorg dat de beheersmatige ondersteuning en rolverdeling goed op papier staan.

We vragen aan de Vlaamse bisdommen:

- Investeer meer in een **goede relatie en communicatie met het jeugdwerk**. Zet hiervoor inspiratiemomenten rond op.
- Stimuleer groepen om zelf het beheer via een zakelijk recht op te nemen. Zo ontzorgt **de groep de eigenaar zowel financieel als in de uitvoering**, door in zijn plaats de gevolgen van een soms jarenlange verwaarlozing op te vangen.
- Maak contracten op (erfpacht ...) die **kosteloos zijn en bewaak dat de gedane investeringen ten bate van de werking komen**.
- Bewaak dat in de gevallen waarin de kerkelijke instantie zelf beheerder blijft, in contracten de **vergoedingen rechtstreeks in het gebruikte patrimonium worden geïnvesteerd**.
- **Licht jeugdwerkorganisaties tijdig in** over de veranderende realiteit van hun overeenkomst of toekomst van de jeugdwerklokalen en/of aanpalende gronden, zodat ze zich kunnen voorbereiden en (dus met meer onderhandelingsmarge) in gesprek kunnen gaan met de eigenaar.

Geef jeugdwerk de nodige ondersteuning om slim met energie om te gaan en investeer in gezamenlijke hernieuwbare energieprojecten waar het jeugdwerk deel van uitmaakt.

Uit het Lokalenonderzoek: De energie-efficiëntie is gebuisd. Liefst 49,38% van de groepen is niet tevreden over de energie-efficiënte van hun lokalen.³⁴

Door de energiecrisis en de slechte staat van jeugdinfrastructuur vooral op het vlak van isolatie en energieverbruik, zijn de wintermaanden voor het jeugdwerk enorm zwaar. **Heel wat jeugdverenigingen geven aan in de problemen te zitten om hun gebouwen warm te krijgen voor activiteiten.** Met de stijging van de energieprijzen moest er dringend ingegrepen worden met tegemoetkomingen om jeugdwerk niet financieel te laten lijden onder de energieprijzen.

Veel jeugdinfrastructuur is zoals aangehaald **ontzettend verouderd, wat gepaard gaat met enorme isolatie- en energieproblemen.** Er is nood aan meer coaching en opvolging zowel op Vlaams als op lokaal niveau om jeugdwerk te ondersteunen in hun energieverbruik en in welke zaken ze moeten ondernemen om hun lokalen energie-efficiënter te maken. Dat blijkt ook uit onderzoek van Pulse.³⁵

Er is **veel goede wil vanuit het jeugdwerk om te investeren in hernieuwbare energie en duurzame infrastructuur, maar de middelen en kennis ontbreken om mee te zijn met die transitie.** Door de historische onderinvestering in

³⁴ KSA, KLJ, Scouts en Gidsen Vlaanderen, Chirojeugd Vlaanderen en FOS Open Scouting, 2022, [Het lokalenonderzoek 2022](#)

³⁵ Pulse, 2019, [Zo energie-efficiënt is het jeugdwerk](#)

jeuginfrastructuur loopt jeugdwerk enorm achter op de weg naar duurzame infrastructuur. Uit de bestaande onderzoeken die we hebben, wordt duidelijk dat vaak zelfs de basisinfrastructuur nog niet goed zit.

Lokale besturen wegen meer en meer de *return on investment* af bij hun plannen. En dat hoeft niet altijd letterlijk in centen te zijn. Het is moeilijk te verdedigen om exclusieve jeuginfrastructuur die maar een paar dagen per week wordt gebruikt te ondersteunen in energieprojecten. Tenzij **de gebouwen ook kunnen instaan voor de energie van andere gebouwen in de wijk**. Dan zijn bijvoorbeeld de zonnepanelen op een jeugdlokaal, die in connectie staan met andere gebouwen van de gemeente wel interessant. Of omgekeerd. Via automatische monitoring en overslag van energie wordt zo een grote meerwaarde gecreëerd voor de vereniging en de buurtbewoners. Dergelijke energie-gemeenschappen waarbij jeugdorganisaties betrokken zijn, scheppen veel kansen.

Daarnaast creëert jeugdwerk uiteraard heel wat sociale meerwaarde bij kinderen en jongeren zelf, binnen hun organisaties, binnen hun buurt en in de samenleving als geheel. Dat is evident, maar op lokaal niveau niet altijd uit te drukken in cijfers. Verhoog het bewustzijn van die soms onzichtbare effecten van organisaties en het sociale weefsel zoals dat van jeugdwerk.

Wij vragen aan de Vlaamse overheid:

- **De energiescan, energiecoaching en renteloze energieleningen** bieden enorm veel mogelijkheden voor het jeugdwerk. Belangrijk is om via de gemeenten zoveel mogelijk jeugdwerk aan te zetten om hiermee aan de slag te gaan door hier voldoende rond te communiceren en de ondersteuning zo laagdrempelig mogelijk te houden. Maak ze toegankelijk voor feitelijke verenigingen (niet alleen vzw's).
- **Gebruik en deel de data van EnergiED** over het energieverbruik van jeuginfrastructuur in Vlaanderen. Link die aan de algemene monitoring waarover sprake in het eerste adviespunt. Analyseer de data, koppel ze terug bij de sector en werk gepaste ondersteuning uit voor het jeugdwerk.
- Breng **hernieuwbare energie dichterbij jeugdwerk door groepsaankopen van zonnepanelen te subsidiëren** die op daken van jeuginfrastructuur geplaatst kunnen worden.
- Die energie kan worden verdeeld over de gemeenschap rond de jeugdvereniging (het zogenoemde zonedelen / de energiegemeenschappen). **Bied dus een regelluw kader** aan waar jeugdwerkorganisaties die met **hernieuwbare-energiegemeenschappen** werken kunnen experimenteren met nieuwe technieken.
- **Zorg voor structurele subsidiëring die jeugdwerk eerst en vooral ondersteunt om de basisinfrastructuur goed te krijgen**, maar ook nadien/tegelijkertijd de **mogelijkheid geeft te investeren in de transitie naar duurzamere jeuginfrastructuur**. Zo moet er geen overgangsregeling gelobbyd worden in functie van de renovatieplicht. Die wetgeving bereikt momenteel het jeugdwerk niet.

Wij vragen aan de lokale overheden:

- **Voorzie voldoende budgetten om de kwaliteit van lokale jeugd(werk)infrastructuur te verbeteren**. Hou daarbij rekening met duurzaamheid en energie-efficiëntie.
- Zoals we in de inleiding al aantoonde, huizen heel veel lokale jeugdverenigingen in verouderde, niet-kwalitatieve infrastructuur. **Het is de taak van lokale overheden om die infrastructuur op te waarderen en te investeren in energie-efficiëntie**. Op korte termijn investeren, betekent besparen op de lange termijn.
- **Gebruik EnergiED om het verbruik van jeuginfrastructuur op te volgen en gepaste ondersteuning te bieden**.
- **Bouw expertise op rond energiegemeenschappen** en ondersteun lokale verenigingen om ze op te richten of zich in deze gemeenschappen te engageren.
- Bouw een ondersteuning uit op maat om **bij crisis de energiekosten haalbaar te houden** voor jeugdwerk-organisaties.

Zorg voor duidelijke regelgeving, minder regels en minder administratie voor jeuginfrastructuur.

We merken dat de maatschappelijke verwachtingen over veiligheid, hygiëne, comfort, duurzaamheid ... zorgen voor een grote onzekerheid bij de vrijwillige jeugdwerkorganisaties. Daarnaast eisen ze dat die vrijwillige jeugdwerkorganisaties zich blijvend 'moeten professionaliseren'.

We juichen toe dat de jeugdinfrastructuur van de toekomst kwalitatiever moet zijn dan de huidige jeugdinfrastructuur die vaak nog dateert uit de vorige eeuw. Kinderen en jongeren zijn gebaat met een comfortabele, veilige en goed onderhouden speelruimte, waar ze zonder zorgen met vallen en opstaan kunnen opgroeien. Heel wat jeugdorganisaties zijn daar ook vandaag, zelfs zonder of met beperkte investeringen, al sterk mee bezig. Vaak in een vzw, ondersteund door vrijwilligers, af en toe door oud-vrijwilligers met expertise, maar heel vaak ook zonder specifieke expertise.

Cijfers uit het lokalenonderzoek 2022³⁶:

"53,87% van de groepen geeft aan dat ze een vzw hebben die hen ondersteunt met de gebouwen. We zien dat 71% van hen oud-leiding in de vzw heeft zitten wat een grote hulp is voor de groepen, maar we zien ook dat er in 43,41% van die vzw's leiding zit en in 53,89% ook groepsleiding. Dit maakt dat zij steeds sterk betrokken blijven en dus ook met vele regels aan de slag moeten gaan."

De verhoogde veiligheids- en kwaliteitsnormen riskeren ondanks de noodzakelijke en goede intenties een verlamming teweeg te brengen. **De 'wildgroei' van regels**, bevoegdheden, niveaus, verwachtingen, verantwoordelijke administraties e.d. **zorgt net niet voor de gehoopte ontzorging**. Het Vlaamse vrijwillige jeugdwerk bestaat voornamelijk uit jongeren die naast hun studies, job ... een vrijwillig engagement opnemen om kinderen en jongeren de tijd van hun leven te bezorgen. **De kwaliteit van de inhoudelijke of pedagogische werkingen dreigt onder druk te komen staan door administratieve en technische verplichtingen en regelgeving**. Het vrijwillige jeugdwerk dient zich expert te maken in alle domeinen en regelgeving waaronder hun jeugdinfrastructuur zou kunnen vallen.

Bouw je bijvoorbeeld een nieuw jeugdhuis, dan moet je sinds kort voldoen aan **geluidsnormen én aan energienormen, brandveiligheidsregels**, maar ook een **goede akoestiek** hebben binnenin én binnenkort mogelijk aan aanbevelingen rond **binnenlucht kwaliteit** en **asbestverwijdering** voldoen.

Verander je van eigenaar of wordt het jeugdwerkgebouw in een nieuwe erfpachtovereenkomst gegeven na 1/1/2022? Dan geldt **de renovatieplicht voor niet-residentiële gebouwen**.³⁷ Dat betekent dat je binnen de 5 jaar het gebouw moet aanpakken. Ook dat legt een enorme druk op de verenigingen die hun gebouw nu bijvoorbeeld in erfpacht krijgen van de kerkfabrieken.

Dat is **amper haalbaar en soms onverzoenbaar** (denk maar aan strenge energienormen combineren met de vraag naar extra ventilatie) met een gezond financieel plan.

Onze eerdere vraag naar een **specifiek en voordelig statuut voor jeugdinfrastructuur geldt ook hier**. Jeugdinfrastructuur van erkend jeugdwerk en jeugdlogies worden in België, net zoals de scholen, vrijgesteld van onroerende voorheffing omdat ze een 'pedagogische kerntaak' vervullen. Een soortgelijke vraag om op Europees vlak gelijkgesteld te worden met scholen die een btw-aanslag krijgen van 6 procent bij (ver)bouwprojecten, lijkt ons daarom een logische en legitieme oproep. Dat **verlaagde btw-tarief** zorgt voor een fikse besparing voor jeugdorganisaties en lokale overheden. En het kan zorgen voor een impuls van investeringen, wat de kwaliteit en duurzaamheid van de infrastructuur ten goede komt. Om dat mogelijk te maken moet jeugdinfrastructuur Europees worden opgenomen als vrijstelling bij de richtlijn over het gemeenschappelijke stelsel van belasting over de toegevoegde waarde.

Daarnaast willen we opmerken dat de **ondersteuning** (financiële ondersteuning, aanspreekpunt rond bepaalde materie ...) **vanuit lokale besturen of de Vlaamse overheid naar het vrijwillige jeugdwerk niet toereikend en te versnipperd is om de doelstellingen te bereiken**. Het is onduidelijk wat Vlaamse, lokale, dan niet federale regelgeving is en waar organisaties hiervoor terecht kunnen. Die versnippering is eveneens merkbaar bij de administraties zelf, die vaak geen antwoord kunnen geven op jeugdinfrastructuurspecifieke vragen. We verwijzen hierbij dus opnieuw naar de

³⁶ KSA, KLJ, Scouts en Gidsen Vlaanderen, Chirojeugd Vlaanderen en FOS Open Scouting, 2022, [Het lokalenonderzoek 2022](#)

³⁷ Vlaamse Overheid, 2022, [Renovatieverplichting voor niet-residentiële gebouwen](#)

nood aan een Aanspreekpunt Jeugdinfrastructuur. Financiële planlast (waar welke financiële ondersteuning, grote verplichte investeringen, 21% btw, willekeur van diensten, personen, regelgeving, vzw-wetgeving ...) zorgen er bovendien voor dat noodzakelijk onderhoud of investeringen in het gedrang komen, soms zelfs ongewild.

Op vlak van ruimtelijke ordening zijn die plekken in de gemeente die vooral worden gebruikt voor recreatie niet altijd beschermd door de juiste functie-inkleuring in een RUP. Bij bestemmingsonderzoek en -wijzigingen doen gemeenten er daarom goed aan om die vrije tijdsplekken ook in te kleuren als **recreatiegebied. Zo worden deze plekken bestendigd, zijn ze beschermd voor de toekomst en is het jeugdwerk zeker dat de infrastructuur op die plekken kan blijven staan. Een te specifieke benaming, zoals bv. 'dagrecreatie', is dan weer niet nodig. Indien de gemeente het gebied als 'recreatief' bestempeld, sluit men (toekomstig) gebruik voor overnachtingen zo niet uit.**

Wij vragen aan de Vlaamse overheid:

- **Maak een duidelijk overzicht** van de regelgeving van alle federale, gewestelijke en gemeenschappelijke bevoegdheden die van toepassing is op jeugd(werk)infrastructuur. Bundel en verspreid die info via de juiste informatiekanalen (Bataljong en De Ambrassade en het eventuele expertisepunt/aanspreekpunt).
- **Zorg dat die regelgeving op elkaar wordt afgestemd** en voorkom tegenstrijdige regelgeving.
- Voorzie een **specifiek en voordelig statuut voor jeugdinfrastructuur** waarbij er gekeken wordt naar het karakter van die infrastructuur:
 - Ga voor 6 procent btw op het (ver)bouwen van jeugdinfrastructuur op Europees niveau om de transitie naar kwaliteitsvolle en duurzame infrastructuur te vergemakkelijken.
 - Zorg voor een renovatieplicht op maat van jeugdinfrastructuur. Voorzie een overgangsregeling en versoepeling in die regelgeving zodat er geen onnodige aanpassingen uitgevoerd en gefinancierd worden die niet in lijn liggen met het gebruik van de infrastructuur.
- We juichen toe dat er op dit moment door het Departement CJM mogelijkheden voorzien worden om **samen met Pulse energiecoaching of energiescans te doen**. Maar zorg er dan ook voor:
 1. dat de resultaten daarvan op tijd komen zodat een dossier opgemaakt kan worden en de deadlines voor investeringssubsidies gehaald kunnen worden na een coaching of scan;
 2. dat er voldoende middelen voorzien worden om laagdrempelige coaching tot zijn volle potentieel te laten uitkomen (ook voor lokale groepen). **In 2023 waren er veel meer aanvragen dan mogelijkheden, met een lange wachtlijst bij Pulse tot gevolg.**
- **Laat (feitelijke) verenigingen aanspraak maken op de Vlaamse, (boven)lokale subsidie** van het Departement CJM. Zorg ervoor dat de aanvraag laagdrempelig en duidelijk is.
 - We blijven het advies van de Vlaamse Jeugdraad over het laagdrempeliger maken van de investeringssubsidies bij het Departement CJM bepleiten.
- **Breid het Verenigingsloket uit als toegangspoort** met een overzicht en aanvraagmogelijkheid van de lopende subsidielijnen op verschillende niveaus (lokaal, Vlaams, federaal, Europees).
- **Stel prioriteiten op om regels en aanvragen administratief te vereenvoudigen** en bespreek die met Vlaamse en lokale beleidsmakers en jeugdambtenaren. Zorg zo voor een grotere *return on investment* voor organisaties én overheden.

Wij vragen aan lokale overheden:

- Zorg ervoor dat de **regelgeving voor Vlaamse jeugdinfrastructuur bekend is binnen je lokale bestuur**.
- Geen ad-hocbeleid meer. **Zorg dat de lokale regelgeving rond jeugdinfrastructuur juridisch in orde is en past binnen een breder jeugdinfrastructuurbeleid**.
- **Bestendig en bescherm** die plekken in de gemeente die vooral worden gebruikt voor recreatie en **kleur die in als recreatiegebied. En vorm de bestemming 'dagrecreatie' om naar 'recreatie'** om overnachten op die plekken mogelijk te maken.

Conclusie

Door te vergelijken met onderzoek van tien jaar geleden en ouder, komen de onderzoekende jeugdwerkorganisaties en de Vlaamse Jeugd Raad tot de **conclusie dat onze jeugdinfrastructuur in haar geheel er de voorbije jaren niet op vooruit is gegaan, maar dat slechts een status quo of erger bereikt werd**. Onze cijfers verhullen bovendien door gemiddeldes de vaak schrijnende verschillen tussen gloednieuwe gebouwen en gebouwen in zeer slechte staat. We zien door de band genomen in Vlaanderen en Brussel dan ook verouderde jeugdinfrastructuur en vragen om vernieuwing of aanpassingswerken. Het is dringend tijd om extra te investeren in die verouderde jeugdinfrastructuur in Vlaanderen. **Want een goed gebouw biedt kansen en een oud gebouw kost vooral geld**. Neem onze hulpkreet ter harte, neem jeugdinfrastructuur dringend vast: **zowel op het niveau van steden en gemeenten, als bij de Vlaamse overheid**.